

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajovsako sredo in saboto. Veljajo za celoletno po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. septembra 1856.

Zakaj delavcev na kmetih (poljodelcov) zmanjkuje,

in kako bi se dalo temu v okom priti?

Od več strani se slišijo dan današnji tožbe, da ni lahko delavcev za poljske dela dobiti; zakaj pa jih manjka, se ugibljuje mnogoverstno; ta terdi to, uni to.

Nekteri pravijo: Delavcev za poljske dela manjka, ker delavci pri drugih rokodelstvih, fabrikah itd. večji zaslužek imajo. Manj premožni stariši svoje fante, če so dosti močni, raje pošiljajo v mesto, da se kakega rokodelstva učijo, pri katerih si lože kruh služijo, kakor pri kmetijstvu.

Drugi pa pravijo: Poljodelstvo je težko delo, in človek se prime raji takega dela, pri katerem se zložneje in lože živi in si ni treba napenjati vseh žil; zato gré mladina raji v mesto, da služi za hlapca, za kočijaža, za posla, ali začne kakošno barantijo, postane branjevec ali kaj tacega ali da pod imenom kakega rokodelstva pohaja in beračuje.

Spet drugi pravijo, da vojaštvo jemlje kmetijstvu mnogo delavnih rok, in da je v nekterih deželah tudi preseljevanje v ptuje dežele tega pomanjkanja krivo.

Da bi se pripomočki našli zoper pomanjkanje delavcev na kmetih, je po našem mnenju treba, vzrokom do korena priti. Res je, da iz kmetov radi silijo ljudje v mesto, ker vsakemu človeku je to že prirojeno, da si skuša poboljšati svoj stan; ako nima priložnosti za to na kmetih, gré v mesto. Tako je bilo in bode. Nekdaj so bile celó postave, da sužni kmetje niso smeli v mestih se naseljevati, in če je kdo v mesto všel in tudi že dolgo mestnik bil, je mogel spet na kmete nazaj, ako je gospóska njegova to terjala. Vse to je sedaj drugač, pa je tudi res, da nekterih rokodelstev je v mestih vse polno in toliko, da eden na drugem čepi.

Po naših mislih — pravi novo napovedani časnik „der Arbeitsgeber“ — je petero pglavitnih vzrokov, iz katerih izvira pomanjkanje poljskih delavcev:

1. Obertnijstva, rudinstva, fabrike in kupčija so se poslednje leta močno povzdignile, in ker je večji zaslužek pri njih, vabijo ljudi iz kmetov k sebi.

2. Železnice se delajo križem po svetu, in mnogo delavcev iše raji tū dela kakor na polji.

3. Vojaštvo potrebuje veliko ljudi, in jih jemlje kmetijstvu.

4. Preseljevanje v ptuje dežele, Ameriko itd. tudi pomanjšuje v nekterih deželah število domačih delavcev.

5. Razkosevanje večjih zemljiš v manjše, ktero polajšuje ljudem, da si lože kupijo kak kos zemlje, in namesto da bi delavci bili, postajajo samostojni gospodarji, kateri raji terdo delajo in stradajo, le da so samostojni, in da jim ni treba služiti.

Temu bi se dalo po nasvetu omenjenega časnika v okom priti:

1. Da bi se namesto delavcev čedalje več mašin rabilo za poljske dela; mašine naredé, da je veliko manj rok potreba;

2. dela na železnicah ne bojo vedno terpele; kadar bojo povsod dodelane, ne bojo jemale delavcev poljodelstvu; kar železnice delavcev vzamejo, naj jih nadomesté kmetijske mašine;

3. ker vojaštvo jemlje mnogo delavnih rok kmetijstvu, bijih vojaštvo tudi lahko povernilo, ako bi vojakom ukazano bilo, da bi pomagali ob času žetve pri pospravljanji poljskih pridelkov;

4. preseljevanje v ptuje dežele naj bi se kolikor mogočo ljudem stežilo; v domače dežele pa še malo obljudene in neobdelane naj bi se polajšalo;

5. prav je, da kmetije niso ukovane v postave, ktere branijo svobodno gibanje; prav je, da gospodar smé s svojim posestvom gospodariti kakor hoče, in tudi ni napačno, ako se prevelike, in zatega voljo zanemarjene zemljiša razdelijo bolj na drobno. Vendar bi bilo želeti, da bi to razkosevanje predelec ne segalo, da bi se kmetije še bolj ne zdobile, in da bi namesto premožnih gospodarjev ne postajali potem le lakomni berači; temu zamorejo vlade v okom priti, da z modrimi postavami polajšajo zložbo zemljiš, to je, da polajšajo, da si gospodarji po zameni, kupu ali kakor koli svoje zemljiše lahko bolj vkup spravijo ali zložijo, in si tako polajšajo delo, prihranijo časa, vozov in orodja ne potarejo itd.

Nasledki silnega pokončevanja gojzdov.

Kakor pri nas razodevajo se tudi drugej žalostni nasledki nerednega in neumnega sekanja drevés in pokončevanja gojzdov. Vsa narava, bi rekel, se je premenila od nekoliko let sem, kar so začeli posestniki gojzdov nemilo in preveč podirati drevje, in odkar tedaj planjave in planine zgubivljajo svojo zeleno-listnato odejo. Tako toži tudi švajcarsko gojzdno društvo, ter popisuje žalostne posledke presilnega odgojzdevanja. Ono pravi:

„Odkar so v Švajci lastniki začeli gojzde nepremišljeno posekavati, se je spremenilo vse na huje po deželi. Zima je ostrejša in poletje suheje od nekdanjih let; pomlad in jesen ste nehale skoraj popolnoma, in razločki povetrija med dnevom in med nočjo postajajo večji, ker merzli pa osušni vetrovi se ne lamajo več na golih gorovjih, — ker pripeka sončnih žarkov se ne pomanjšuje več po senci planinskih gojzdov, zrak pa se povsod jednako in naglo razgreva, pa ravno tako naglo in jednako zopet ohladije. Namesto polhlevnega in oplodivega deževja vstajajo gromeče in vse podirajoče nevihte in žuga nebeški oginj; vrelci vsahnujejo, pa jih nadomestujejo potoki, ki naglo narašajo pa naglo zopet se suše; pozemlje biva od dné do dné bolj nerodovitno, povodnje se razlivajo čez-nj bolj pogostoma, kakor nekdanj, ter mu odnašajo černe in plodovite bernje; tudi zrak je bolj nezdrav od prej. Najlepše krajine in cele dežele zgubivljajo z listnatim drevjem vred tudi svojo lepoto, in kjer je nekdanj bilo prijetno stanovanjšče za mnogo in mnogo ljudi, je zdaj bivališče ubožstva in revščine sploh, dokler ne bo pod dervažo padlo poslednje drevo in ne bo potem mogoče polja obdelovati več, zemlja pa bo preminjena v žalostno pušavo.“

Tako govori gojzdnarsko društvo v Švajci, ter prosi vlado svojo, naj bi pomagala o tej važni reči. Ker se nam enaka godí, in ker tudi pri nas pogubljivo pokončevanje gojzdov žuga lepo deželo v žalostno pušino spremeniti, želimo pa prosimo tudi mi, da bi visoka vlada bila modra posrednica med gojzdi in njihovimi neusmiljenimi pokončavci.

J. Š.